

Rapport da gestiun e quen 2017

M E S S A D I

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Cun l'entschatta digl onn 2017 ha buca mo in niev onn calendar entschiet, mobein era la nova perioda d'uffeci 2017/2020 dallas autoritads communalas. Eifer ils gremis politics ha ei dau dabia midadas personalas. Da tschun commembers dalla suprastonza communal ein buca meins che quater novs. La cuntinuitad sur la perioda d'uffeci ora garanteschon denton ils commembers dalla cumissiun da gestiun, il post da revisiun sco era las collaboraturas ed ils collaboraturs communalas.

Sebasond sin art. 67 dalla constituziun communal ei la bilanza ed il quen annual sco era il rapport da gestiun ensemen cul rapport dalla cumissiun da gestiun da suttametter al cussegl da vischnaunca entochen l'entschatta da zercladur.

Il quen 2017 ei igl emprem quen ch'ei vegnius menaus tenor il model da contabilitad harmonisau HRM2. Aschia ina midada schabegia buca semplamein dad oz sin damaun, mobein pretenda fetg bia lavur da preparaziun e gronda atenziun cunzun davart dil contabilist.

La revisiun externa ei succedida sco ils onns precedents entras Confidar Fiduziaria SA. Ils revisurs Gion Friberg e Martin Caduff han saviu confirmar ch'il quen ei vegnius menaus fetg bein e senza incaps tenor il niev model HRM2. Els han plinavon constatau ch'ils documents necessaris ein avon maun e ch'il sistem corrispunda allas pretensiuns da nies temps. Sin fundament dil pareri dalla revisiun externa e dallas examinaziuns dalla cumissiun da gestiun ei il quen vegnius repassaus comunablamein dalla cumissiun da gestiun e dalla suprastanza communal. Omisdus organs recamondan al cussegl da vischnaunca d'approbar il quen 2017.

Remarcas generalas tiel quen 2017

Grazia ad ina buna disciplina tier ils cuosts e dapli recavs, cunzun tier il forestalesser e las finanzas, siara il quen 2017 cun in fetg bien cashflow da 2.5 milliuns francs.

Suenter haver fatg pliras amortisaziuns ordinaras supplementaras dalla "facultad veglia" ell'altezia da frs. 1'572'337.49, siara il quen 2017 cun cuosts da frs. 14'975'905.53 e recavs da frs. 15'427'045.56. Il resultat dil quen da gudogn e sperdita munta aschia ad in surpli d'entradas da frs. 451'140.03. Las amortisaziuns totalas importan frs. 1'863'253.24.

Il quen d'investiziun siara cun cuosts da frs. 3'882'843.44 e recavs da frs. 1'350'345.45, pia investiziuns nettas da frs. 2'532'497.99. Las grondas investiziuns pertuccan il Center da sport e cultura cun frs. 477'875.85, il traffic (vias, illuminaziun) cun frs. 488'688.80 sco era la construcziun da canalisaziuns ed il rempar en Val Aletta cun frs. 1'199'420.69.

Nus astgein senz'auter plidar d'in bien quen communal 2017, stuein denton era veser che dabia investiziuns previdas igl onn 2017 han buca saviu vegnir realisadas. Pliras amortisaziuns ch'eran previdas han, damai ch'il quen ha buca saviu vegnir serraus giu sco previu el decuors digl onn, buca saviu vegnir fatgas.

In bien quen provochescha spert giavischs per novas investiziuns ni per ina reducziun dil pei da taglia. Cheu stuein nus denton far attents sin las grondas expensas previdas ils proxims onns per la sanaziun ed engrondaziun dil Center da sport e cultura, la sanaziun dalla serenera, la via d'uaul Run sco era la sanaziun dalla casa da scola. Plinavon han dabia vias communalas ed outra infrastruttura communal grond basegns d'ina sanaziun.

Vegnan tut ils projects turistics realisai sco previu (Catrina Resort, niev Hotel Acla da Fontauna, colligiaziun dils territoris da skis Mustér - Tujetsch - Andermatt), astgein nus quintar el futur cun in augment dallas entradas. Las investiziuns dils proxims onns vegnan ad esser decisivas per la situaziun finanziaria da nossa vischnaunca per la proxima generaziun. Bunas investiziuns en buns projects e bien manteniment dall'infrastruttura communal mantegnan e scaffeschan plazzas da lavur e genereschan dapli entradas tier l'economia sco era tier il maun public.

Rapport da gestiun

Il rapport da gestiun informescha detagliadamein sur dall'activitad dallas autoritads communalas. Il cussegl da vischnaunca retscheiva la versiun provisoriva. Suenter la tractaziun el cussegl da vischnaunca vegn il document stampaus ella fuorma usitada, il quen en ina fuorma cumprimida.

Model harmonisau da contabilitad 2 (HRM2)

Sco gia menziunau ei il quen 2017 igl emprer quen che la vischnaunca da Mustér ha menau tenor ils principis dil model harmonisau da contabilitad 2 (HRM2). Ei setracta plinavon digl emprer quen tenor HRM2 ch'ei vegnius menaus per romontsch sursilvan. Il model harmonisau da quen 2 per las vischnauncas grischunas sebase sin la lescha da finanzas dil cantun Grischun (LFC) sco era sin l'ordinaziun da finanzas per las vischnauncas (OFV), ch'ei en entradas en vigur igl 1. da schaner 2012. Cul model harmonisau da contabilitad 2 duei cunzun la trasparenza dalla situaziun dalla facultad, dallas finanzas e dil recav ("true and fair view") vegnir augmentada sco era la cumparegliabladad dils quens dallas instituziuns publicas.

Adattaziun dalla bilanza

La vischnaunca da Mustér ha applicau l'emprema gada il HRM2 cun preparar il preventiv 2017. Ella bilanza vegnan las novas directives applicadas cun la nova valetaziun dalla bilanza dils 31 da december 2016 pigl 1. da schaner 2017. Quella nova valetaziun ei necessaria per presentar la situaziun dalla facultad, dallas finanzas e dils recavs conform allas relaziuns effectivas. Fertan che la facultad finanziaria, las retenziuns e las cudischaziuns transitorias han stuiu vegnir valetadas da niev, ei la facultad administrativa buca vegnida adattada. Las posiziuns bilanzadas dalla facultad administrativa pils 1-1-2017 ston vegnir amortisadas linearmein el decuors da maximalmein 12 onns.

L'adattaziun dalla bilanza pigl 1. da schaner 2017 ei succedida en collaboraziun cugl uffeci da vischnauncas dil Grischun ed ei explicada en detagl el rapport aschuntaus al messadi. La suprastanza communal e la cumissiun da gestiun han approbau il rapport ils 23 d'october 2017 a caschun dalla tractaziun dil preventiv 2018. Al cussegl da vischnaunca vegn il rapport suttamess per enconuschientscha.

Sco menziunau el rapport sut commentari ei igl agen capital s'augmentaus pulitamein. La situaziun finanziaria sco tala sco era la situaziun dalla liquiditad dalla vischnaunca ein denton buca semidadas entras las adattaziuns dalla bilanza. La vischnaunca ei buca daventada pli reha. Igl augment digl agen capital ei d'attribuir per gronda part alla nova valetaziun dalla facultad finanziaria.

Annexa tiel quen 2017

Il quen annual cuntegn ina bilanza, in quen da gudogn e sperdita, in quen d'investiziun, in quen davart la circulaziun dils mieds finansials ed in'annexa. L'annexa cuntegn:

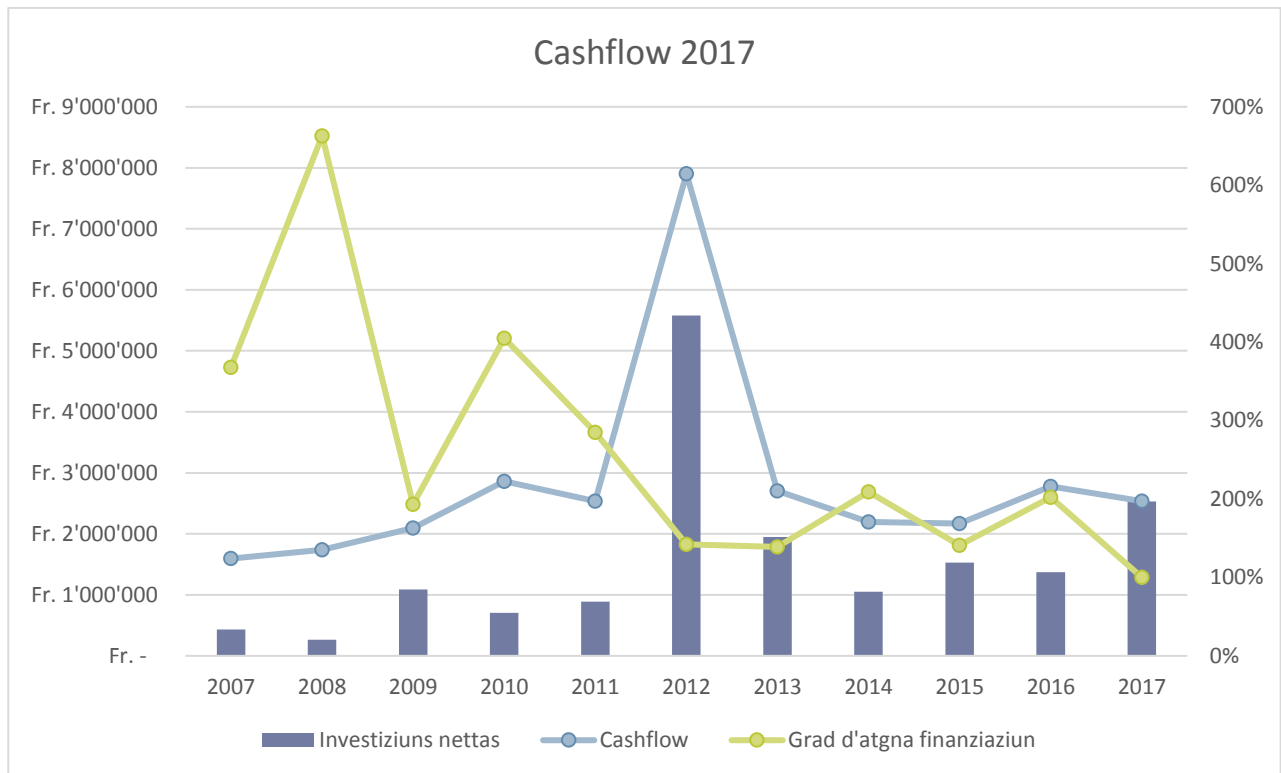
- ils principis da presentar la contabilitad, inclusiv ils principis essenzials dalla bilanzaziun e valetaziun
- la cumprova digl agen capital
- la survesta dallas retenziuns
- la survesta dallas participaziuns
- la survesta dallas garanzias
- la survesta da retscheviders da gronds pagamenti
- la survesta dalla facultad finanziaria
- la survesta dallas investiziuns bilanzadas dalla facultad administrativa
- ulteriuras indicaziuns ch'ei d'impurtonza pil giudicament dalla situaziun dalla facultad, dallas finanzas, dalla rendita, dallas obligaziuns e dallas rescas finansialas.

Sut cefra 9.1 dall'annexa ei enumerau las treis amortisaziuns ordinarias supplementaras che han saviu vegnir fatgas sebasond sin l'ordinaziun da finanzas per las vischnauncas (art. 32). Quellas amortisaziuns ein mo pusseivlas da far tier la "facultad veglia" ch'era bilanzada ils 31-12-2016. Per la facultad bilanzada suenter quei datum valan las novas directives d'amortisar linearmein. Las amortisaziuns ordinarias supplementaras ein succedidas en concordanza cugl uffeci da vischnauncas dil Grischun.

Survesta dallas cefras indicativas

	Quen 2017	Preventiv 2017	Quen 2016
Cashflow	frs. 2'503'538	frs. 869'200	frs. 2'775'740
Deivet net absolut	frs. 764'016	frs. 6'661'856	frs. 735'056
Deivet net per habitont	frs. 357	frs. 3'114	frs. 344
Grad d'atgna finanziaziun	98.86 %	12.79 %	202.10 %
Quota d'atgna finanziaziun	17.47 %	6.37 %	19.89 %
Quota dil survetsch da capital	13.58 %	7.26 %	18.73 %
Quota da debitaziun dil tscheins	0.57 %	0.81 %	0.70 %

Ils daners d'emprest ein buca s'augmentai enviers igl onn vargau e muntan per la fin 2017 vinavon a frs. 8'000'000.--.

Midadas enviers il preventiv

El decuors digl onn 2017 han las instanzas communalas concediu suandonts credits che svieschan dil preventiv 2017:

Quen da gudogn e sperdita

expensas	entradas	cto.	intent	gremi
14'700.00		0210.3110.00	Acquist da mobiliar pil biro dil president communal	sp
2'300.00		0290.3144.00	Teppi niev el biro dil president communal	sp
41'500.00		1500.3111.00	Pumpiers: Remplazzament digl auto d'intervenziun e transport	sp
2'000.00		1610.3144.00	Contribuziun voluntaria vid il remplazzament dils indrezs da sittar a Rueras/Tujetsch	sp
5'000.00		2170.3010.00	Augment dil pensum da lavur dils pedels da scola ed indemnizaziun dallas sururas	sp
65'000.00		2170.3144.00	Allontanament dils mirs sin la piazza da scola	sp/di
7'000.00		2180.3130.01	Lumpazi: Augment muort dapli affons e dapli cumpart vid il tscheins d'affittaziun	di
9'100.00		2510.3611.00	Contribuziun posteriura pigl onn da scola 2015/16 per ina scolara	di
600.00		3210.3113.00	Cumpart dalla biblioteca vid nova telefonia en casa da scola Cons	di
8'700.00		3290.3612.00	Contribuziun vid la sanaziun dil Museum Regiunal Surselva	sp
4'400.00		3290.3612.00	Contribuziun per la renovaziun dil curtgin dalla Cuort Ligia Grischa a Trun	sp
7'500.00		3290.3636.00	Regiun Surselva: Contribuziun al tir cantunal grischun 2018	di
33'000.00		3411.3632.00	Augment dils cuosts da persunal dil CSC muort adattaziun als contracts existents	sp
11'400.00		5790.3611.00	Cuosts cantunals per collocaziun ed assistenza da fugitivs minorens buca accumpignai pigl onn 2017	sp
15'000.00		6190.3111.00	Cumpra d'in agregat da sbugliantar/pressiun aulta	sp
35'400.00		6190.3144.00	Nova preit en la halla da stialas a Cuoaz-Sut	sp
20'000.00		7710.3140.00	Planisaziun dalla piazza Sut Gliendas incl. mir santeri e remisa	sp
15'000.00		7710.3140.00	Sanaziun mir casa pervenda veglia ed access sdremas da betun	sp
3'300.00		8110.3140.01	Cumpart communal vid cuosts 2017 dalla Corporaziun da manteniment Mumpé Medel	di
10'000.00		8400.3134.00	Cumpra d'ina staziun da cargar velos cun batteria (project Regiun Surselva)	sp
35'000.00		8400.3134.00	Indrezs technics stabels per loipa da cuorsa liunga cun neiv artificiala a Fontanivas	sp
20'000.00		8400.3635.00	Cumpart dalla vischnaunca vid includer la purschida dalla viafier MGB ella carta da hosps dalla stad 2017 (buca pagau, damai che Tujetsch ei buca separticipau)	sp
15'000.00		8400.3635.00	Augment dalla contribuziun al CSC per las prestaziuns en connex cun la carta da hosps dalla stad 2017	sp
380'900.00	0.00		Total credits posteriurs	
	380'900.00		Surpli expensas supplementaras netto	
664'700.00			Surpli entradas tenor preventiv 2017	
283'800.00			Surpli entradas tenor preventiv 2017 incl. credits posteriurs	

Legenda:

di = direziun communal
sp = suprastanza communal
cv = cussegl da vischnaunca
cdv = cuminonza da votants

Quen d'investiziun

expensas	entradas	cto.	intent	gremi
155'000.00		3411.5040.00	Acquist d'ina maschina per l'elavuraziun dil glatsch artificial el CSC	cdv
-3'000.00		7201.5032.12	Mesiras urgentas en connex cun surbaghegiada a Raveras (credit frs. 92'000.--; preventiv frs. 95'000.--)	sp
15'000.00		8250.5050.00	Via d'uaul Run: Incarica a geolog da definir en detagl las zonas da schurmetg en Val Clavianev, Val Mala e Peisel	sp
167'000.00	0.00		Total credits supplementars e posteriurs	
	167'000.00		Surpli expensas supplementaras netto	
	6'629'000.00		Surpli expensas tenor preventiv 2017	
	6'796'000.00		Surpli expensas tenor preventiv 2016 incl. credits supplementars e posteriurs	

Per distinguer da tgei specia da credits ch'ei vegn discurren han la cumissiun da gestiun e la suprastanza communal decidu igl atun 2017 suandonta terminologia:

Credit d'obligaziun (credit d'impegn)	Credit per in project ni in object. Savens s'extenda in credit d'obligaziun sur plirs onns.
Credit supplementar	In credit supplementar vegn concedius, sch'in credit d'obligaziun tonscha buca per realisar in project ni in object.
Credit tenor budget	Credits che vegnan concedi tenor budget approbau. Pil quen da gudogn e sperdita ha la direcziun communal quella cumpetenza.
Credit posteriur	Sch'in credit tenor budget tonscha buca, vegn concediu in credit posteriur.

Entginas explicaziuns tiel quen da gudogn e sperdita

0220 Entrar la revisiun parziala dil regulativ pil personal communal dil mars 2017 ei la piazza dall'assistenza dalla direcziun communal vegnida remplazzada cun in niev menader digl uffeci da baghegiar. Igl anteriur menader digl uffeci da baghegiar ei ussa menader infrastruttura. Ord quei motiv ei era il tetel dalla sparta 0220 vegnius adattaus e secloma niev "Uffeci da baghegiar ed infrastruttura".

0220.3010.00 En consequenza digl engaschament d'in niev menader digl uffeci da baghegiar ein ils cuosts da paga s'augmentai.
Pagas

0220.3100.00 Ils cuosts schaian sul preventiv muort la publicaziun digl inserat pil niev menader digl uffeci da baghegiar.
Material da biro e stampats

1500.3111.00 <i>Mobilias, maschinas, vehichels</i>	Sco secunvegniu culs Pumpiers Sursassiala e l'Assicuranza d'edificis dil Grischun vegnan ils cuosts per la cumpra digl autoscala pagai sur tschun onns. Enteifer la revisiun dil quen communal ei vegniu concludiu da cudischar quels cuosts sil conto 1500.3111.00. Cass cuntrari constess il quen davart la circulaziun dils mieds finansials buca.
1500.3300.00 <i>Amortisaziuns ordinarias</i>	
2 Scolaziun e formaziun	Ils cuosts nets schaijan rodund frs. 260'000.-- sut ils cuosts tenor preventiv. Quei legreivel resultat ei d'attribuir ad ina buna disciplina budgetara, meins cuosts da persunal e da material sco era entradas buca budgetadas (p.ex. cto. 2120.4260.00 e cto. 2130.4260.00 indemnisaziun dalla Casa Depuoz per instrucziun entras persunal da nosa scola).
2170.3144.00 <i>Manteniment</i>	Il conto cuntegn l'expensa buca budgetada da frs. 65'000.-- per l'adattaziun dalla piazza da scola.
3411.3300.00 <i>Center da sport e cultura</i>	Ils cuosts per las pagas dil persunal eran vegni budgetai memia bass. Ord quei motiv ha la suprastanza communal concediu in credit posterior da frs. 33'000.--. Legreivlamein schaijan ils cuosts nets dil CSC sut il resultat 2016 sco era sut il resultat budgetau pigl onn 2017.
3411.3300.00 <i>Amortisaziuns ordinarias</i>	Amortisaziun ordinaria supplementara tenor annexa tiel quen 2017 (cefra 9.1).
4110.3611.00 <i>Finanziaziun da spitals</i>	Per motivs da cumparegliaziun cun ulteriuras vischnauncas e sin recumandaziun digl uffeci da vischnauncas vegn cudischa sin quei conto las contribuziuns che la vischnaunca paga als differents spitals en ed ordeifer la regiun, las qualas igl uffeci da sanadad dil Grischun tschenta a quen.
4110.3612.00 <i>Contribuziun Spital regiunal Surselva</i>	Sin quei conto vegn cudischa la contribuziun che la vischnaunca paga directamein al Spital regiunal Surselva.
4120.3612.00 <i>Contribuziuns casas da tgira</i>	Ils cuosts schaijan rodund frs. 30'000.-- sut ils cuosts digl onn vargau e bunamein frs. 100'000.-- sut ils cuosts budgetai. Quels cuosts ein fetg grevs da budgetar, damai ch'els dependan dil diember da habitonts da Mustér che sesanflan en casas da tgira e da lur grad da tgira.
6150.3300.00 <i>Amortisaziuns ordinarias</i>	Amortisaziun ordinaria supplementara da frs. 200'000.-- dallas vias cantunalas.
6190.3010.00 <i>Pagas</i>	Muort igl engaschament da persunal supplementar entras cass da malsogna ed accident ein ils cuosts da pagas biebein frs. 8'400.-- sur ils cuosts tenor preventiv. Persuenter ein denton las restituziuns (cto. 6190.4260.00) s'augmentadas per bunamein frs. 37'000.-- sin frs. 52'187.--.
6190.3144.00 <i>Manteniment e menaschi dils magasins</i>	Ils cuosts per l'adattaziun dil magasin da stialas a Cuoz-Sut da biebein frs. 36'000.-- ein buca vegni cudischai sco previu el quen d'investiziun (cto. 6190.5040.00), mobein sin quei conto el quen da gudogn e sperdita.

7201.3151.00 <i>Dumbraders d'aua</i>	Igl onn 2016 ha la vischnaunca pagau alla Corporaziun d'aua Spina da Vin la davosa cumpart da frs. 25'000.-- pigl acquist dils dumbraders d'aua. Consequentamein ei quella summa buca stada da pagar 2017.
8110.3300.00 <i>Amortisaziuns ordinarias</i>	Damai ch'il project davart la meglieraziun funsila ei muort protestas pendentas aunc buca vegnius approbaus dalla Regenza grischuna, ha il project buca saviu vegnir amortisau.
8201 <i>Uaul da schurmetg</i>	Las consequenzas da rumir ils donns caschunai dil bau-scorsa s'effectueschan schibein els cuosts sco era els recavs. Las contribuziuns cantunalas (cto. 8201.4631.01) vegnan pil pli pagadas in onn suenter ch'ils cuosts ein vegni caschunai.
8250 <i>Forestalessers, divers</i>	Il menaschi tecnic ha per part en collaboraziun culs menaschis technics dallas vischnauncas vischinontas saviu exequir lavurs forestalas per interpresas privatas (cto. 8250.4240.00). Quei ha giu per consequenza ch'il menaschi forestal ei vegnius suttamess naven dall'entschatta 2017 all'obligaziun dalla taglia sin plivaleta (cto. 8250.3137.00).
8712.3109.01 <i>Cumpra energia da participaziun ORA</i>	L'Ovra Reinanteriur SA ha sbassau ils cuosts per la produziun d'energia. Consequentamein ein ils cuosts per la cumpra d'energia sco era ils recavs ord la vendita d'energia (cto. 8712.4250.01) sereduci. Il recav netto schai denton sur il preventiv.
9100 <i>Taglia communalas generalas</i>	Legreivlamein ein las entradas da taglia s'augmentadas per biebein frs. 98'000.-- enviars il quen 2016 e per rodund frs. 172'000.-- en cumparegliaziun cul preventiv 2017.
9505.4120.01 <i>Contribuziun finanziaziun schurmetg dalla cuntrada</i>	Tenor il model harmonisau da contabilitad sto quella contribuziun che vegn eruida dallas entradas dallas ovras hidraulicas vegnir cudischada sin in conto separau. Entochen dacheu era quella contribuziun cudischada els cuosts per la cumpra d'energia da concessiun (cto. 8712.3109.00).

Indicaziuns tiel quen d'investiziun

La realisaziun da differentas investiziuns sco p.ex. la correctura dalla Via Acletta, la sanaziun dalla Via Run, l'erecziun da diversas canalisaziuns sco era investiziuns vid sendas e la loipa da cuorsa liunga ei s'entardada. Consequentamein ei dil volumen d'investiziun previu da netto 6.7 milliuns francs vegniu realisau investiziuns per sulettamein 2.5 milliuns francs.

Consideraziuns finalas

Il post da revisiun extern constatescha en siu rapport, che la vischnaunca hagi igl onn 2017 buca stuiu far novs deivets a miez e liung termin. Damai che la bilanza seigi pils 1-1-2017 vegnida structurada da niev tenor HRM2, seigi ina cumparegliaziun directa cun la bilanza dils 31-12-2016 buca pusseviva, denton sebasond sil rapport davart l'adattaziun dalla bilanza suandabels a moda transparenta.

Tier il Center da sport e cultura ei vegniu constatau che la situaziun dalla rendita seigi vegnida mendra. Damai ch'ils cuosts seigien era vegni sbassai, hagi il quen tuttina serrau cun in meglier resultat ch'igl onn avon. Era sch'il menaschi dil Center da sport e cultura ei deficitars, vesan ils revisurs il CSC per ina ferma valur per nosa vischnaunca e l'entira regiun.

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

p r o p o n a

la suprastonza communalala al cussegl da vischnaunca:

1. d'approbar il rapport da gestiun ed il quen 2017;
2. da suttametter il quen 2017 al referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla costituziun communalala.

Suprastonza communalala Disentis/Mustér

Il president:

Il canzlist:

Robert Cajacob

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 9 d'avrel 2018

Q:\0111 Legislaziun\Cuss 2017-20\Messadis\me1818_Quen 2017.docx

Document cuntenend:

- survesta dil quen 2017
- quen da gudogn e sperdita 2017
- quen d'investiziun 2017
- bilanza pils 31-12-2017
- quen dalla circulaziun dil mieds finanziaals
- quen e bilanza dil Center da sport e cultura 2017
- annexa tiel quen 2017
- rapport dalla cumissiun da gestiun

Plinavon:

- rapport da gestiun 2017
- rapport davart l'adattaziun dalla bilanza pils 1-1-2017